

Psikolojik Danışmanların/Rehber Öğretmenlerin Gözünden Meslek Etiği 3

Hurizat Hande Turp¹

Özet

Eğitim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanlar/rehber öğretmenler diğer paydaşların aksine öğrenciden, öğretmenlere, idare çalışanlarına ve veliye dek tüm bireylerle iletişimi ve sorumluluğu olan meslek grubudur. Çağdaş eğitim anlayışının önerdiği gibi öğrenci kişilik hizmetlerinin en önemli işlevini yürüten rehber öğretmenler öğrencinin bireysel gelişimi için çabalamaktadır. Bu doğrultuda çeşitli zorluklar yaşamaktadır. Araştırmacıların sunmuş olduğu bir mesleğin sahip olması gereken nitelikler ile Türk Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Derneği'nin üzerinde hem fikir olduğu amaçlar birlikte değerlendirildiğinde etik ilkelerin gerekliliğinin ortak bir biçimde vurgulandığı görülmektedir. Bir okul psikolojik danışmanın mesleğini sağlıklı yollarla uygulaması içselleştirilmiş etik ilkelerle desteklenen kişisel denetim gerektirmektedir. Bu etik ilkelerin bireylerin sadece vicdanları ile sınırlandırılmaması bakımından ise bu etik ilkelerin uygulanabilir olması ve uygulamaların yaptırımlar ile denetlenmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu çalışma kapsamında eğitim kurumlarında görev yapmakta olan rehber öğretmenlerin meslek etiği ve yasal konular kapsamında yaşadıkları zorluklar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 10 rehber öğretmenden görüş alınarak ilgili etik kodu kategorisine yerleştirilerek sunulmuştur. Psikolojik danışmanların/rehber öğretmenlerin çalıştıkları kurum idaresi, öğrenci, veli ve alanlar ile ilgili yaşadıkları etik sorunlar ve bu konudaki zorlukları ile ilgili daha detaylı ve derinlemesine veri toparlanması amacıyla nitel araştırma yöntemi ve derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Sonuç olarak rehber öğretmenlerin; Çocuk Cinsel İstismarının Zorunlu Bildirimi, Aydınlatılmış Onam, Gizlilik-Mahremiyet, Tükenmişlik, Konsültasyon, Aktarım-Karşı Aktarım, Çift Yönlü İlişkiler, Sınırlar ve Sanal Ortamlar konularında yaşadıkları zorluklar ile ilgili deneyimleri yorumlanarak sunulmuştur. Anılan kodlardan Gizlilik ve Mahremiyet konusunun en çok zorluk yaşanan konu olduğu bulunmuştur.

1 Arş. Gör. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi hurizathande@gmail.com 0000-0003-2052-3127

1. Giriş

Okullarda görev yapan psikolojik danışmanlar, okullarındaki öğrencilerin akademik, sosyal-duygusal ve kariyer gelişim ihtiyaçlarını karşılamak için çalışırlar. Kapsamlı bir program aracılığıyla, psikolojik danışman/rehber öğretmen öğrencilere akademik, kariyer ve kişisel/toplumsal müfredat, bireysel planlama ve danışmanlığın yanı sıra kişisel danışmanlık ve yönlendirme yoluyla duyarlı bir biçimde destek hizmetleri sağlamaktadırlar. Çoğu zaman, bir psikolojik danışma programı oluşturma ve uygulama yükü, mesleği anlayan veya bilen birinin ek desteği veya rehberliği olmaksızın okul psikolojik danışmanının omuzlarına yüklenir. Okul danışmanlarının kişisel ve mesleki gelişimlerine yönelik yapılacak her tür yatırım bulunduğu toplumdaki tüm bireye yönelik bir desteği çağırıştırır. Daha açık bir ifade ile kendini mesleki olarak geliştirebilmiş ve öğrencisine, velisine ve çalışma arkadaşına sağlıklı yönlendirmeler ile yardım sağlayan bir okul psikolojik danışmanı bahsi geçen bireylerin iletişimde olduğu herkese dolaylı olarak bir katkı sağlamaktadır. Bu mantık çerçevesinde toplumun her kademesinden birey ile etkileşim halinde çalışan okul psikolojik danışmanlarına yönelik güçlendirici eğitimlerin verilmesi oldukça fazla önemsenmektedir. Okullarda çalışan psikolojik danışmanlarının lisans eğitimleri diğer alan mezunları gibi akademik olarak güçlendirilmeye odaklanmış görülmektedir. Bir diğer yandan bu mesleği yerine getirecek öğrencilerin hem lisans hem de meslek hayatlarında akademik bilgiler dışında da güçlendirilme gereği vurgulanmaktadır (Korkut-Owen vd., 2014). Bu eğitimlerin oluşturulabilmesi için mevcut ve olası sorunları bakımından çalışmalar yürütülmelidir. Yapılan çalışmalar okul idari personeli, öğrenci ve velilerin okul psikolojik danışmanlarının mesleki sınırları ve görev tanımlamalarına dair doğru bilgi sahibi olmamaları onları etik bakımından zorlanmalarına sebep olmaktadır (Bengisoy ve Özdemir, 2019).

Bernard Barber bir uğraşın meslek sayılabilmesi konusunda bazı niteliklerin gerekli olduğunu belirtmiştir:

1. Genel ve sistemli bilgi birikimi
2. Toplumsal gereksinimlere uygunluk
3. İçselleştirilmiş etik ilkelerle desteklenen kişisel denetim
4. Hedeflenen sembolik ödüller için çaba harcanması (Sokolowski, 1991, s. 23).

Öte yandan Rehber öğretmen/psikolojik danışmanlar için kılavuz niteliği taşıyan PDR-DER çalışmalarını aşağıda belirtilen üç amaç doğrultusunda yürütmektedir (Türk PDR-DER, 2011, s. 4).

1. Mesleğin yasal olarak tanınması,
2. Yetiştirme standartlarının olması.
3. Uygulanabilir etik kuralları ve yaptırımlarının olması.

Araştırmacıların sunmuş olduğu bir mesleğin sahip olması gereken nitelikler ile Türk PDR derneğinin üzerinde hem fikir olduğu amaçlar birlikte değerlendirildiğinde etik ilkelerin ortak bir biçimde vurgulandığı görülmektedir. Bir okul psikolojik danışmanın mesleğini sağlıklı yollarla uygulaması içselleştirilmiş etik ilkelerle desteklenen kişisel denetim gerektirmektedir. Bu etik ilkelerin bireylerin sadece vicdanları ile sınırlandırılmaması bakımından ise bu etik ilkelerin uygulanabilir olması ve uygulamaların yaptırımlar ile denetlenmesi gerekliliği vurgulanmaktadır.

Psikolojik danışmanların/ rehber öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ülkemizde ve dünyada çeşitli çalışmalar tarafından ele alınmaktadır (Bengisoy & Özdemir, 2019). Bu çalışmalardan bir kısmı özellikle etik sorunları araştırmayı hedeflemiştir (Arslan vd., 2019; Camadan, 2018; İkiz vd., 2017). Bu konuda çoğunlukla nitel görüşmeler yapılarak öğretmenlerin ve idarecilerin görüşlerine başvurulmaktadır. Tüm bunlara rağmen rehber öğretmenlerin sorunlarının çözümüne ilişkin geçerli çalışmaların yapılmadığı görülmektedir. Etik zorlanmalar yaşayan öğretmenler yalnız bırakıldığı gibi bu konuda yaşanan mağduriyetlerin sağlıklı bir biçimde aşılmadığı görülmektedir. Bu konudaki zorlukların çeşitli dönemlerde ve farklı katılımcılar ile tekrarlanması elde edilecek verileri zenginleştirebilecektir. Bu fikirler doğrultusunda rehber öğretmenlerin görevlerini yerine getirirken yaşadıkları mesleki etik zorluklarının belirlenmesi amacıyla bu çalışma yürütülmüştür.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi ile görüşme tekniği tercih edilmiştir. Psikolojik danışmanların/rehber öğretmenlerin çalıştıkları kurum idaresi, öğrenci, veli ve alanlar ile ilgili yaşadıkları etik sorunlar ve bu konudaki zorlukları ile ilgili daha detaylı ve derinlemesine veri toparlanması amacıyla nitel araştırma yöntemi ve derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma deseni, bireylerin, olguların, olayların ve sosyal süreçlerin birbirleriyle nasıl etkileşime girdiğini ve ilişkilendirdiğini inceler. Bu yaklaşım ile incelenen konu geniş bir perspektiften ele alınarak değerlendirilir. (Büyüköztürk vd., 2023)

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda 2022-2023 yılında görev yapan 14 rehber öğretmen/psikolojik danışman oluşturmaktadır. Örneklemin oluşturulması amacıyla olasılık olmayan örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme kullanılmıştır. Katılımcılardan 8 tanesi kadın 6 tanesi erkektir. Altı tanesi ilkökölde, 8 tanesi ortaokul ve lise kademelerinde görev yapmaktadır. İlkokulda çalışan 4 psikolojik danışmanın/rehber öğretmenin öğrenci görüşmelerinin görece az olması sebebiyle etik konular ile ilgili yeterli deneyime sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sebeple 4 ilkököl psikolojik danışmanının/rehber öğretmenin görüşlerine yer verilememiştir. Geriye kalan 10 öğretmenin görüşmelerinden elde edilen bilgiler sırasıyla verilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmacı katılımcılar ile telefon aracılığı ile görüşme sağlanmıştır. Araştırmacı ilk olarak tanıdığı ulaşılabilir aktif olarak bir eğitim kurumunda çalışan bir rehber öğretmen ile görüşmüştür. İlk katılımcıdan bu konuda bilgi sağlayabilecek diğer katılımcıların bilgileri istenmiştir. Bu şekilde her bir katılımcıdan alınan bilgi ile diğer katılımcıya rızaları olması koşuluyla erişim sağlanmıştır. Katılımcılara meslek hayatları boyunca yaşadıkları genel zorluklar ve özelde hangi tür etik zorluklar yaşadıkları sorularak etik gerekliliklerden hangileri uygulamakta güçlük çektikleri hakkında bilgi istenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmacı katılımcılardan aldığı bilgileri özetleyerek yaşadıkları etik zorlukları ilgili başlığa uygun biçimde düzenlemiştir. Bu şekilde genel olarak yaşanan etik zorlukları ele alarak değerlendirmiştir.

3. Bulgular

Bu başlık altında psikolojik danışmanlardan/ rehber öğretmenlerden alınan bilgiler doğrultusunda görüşleri özetlenerek verilmiştir.

1. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN:** (Erkek- Ortaokul) Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonrasında okulda bulunan diğer öğretmenler ya da velilerin bu görüşmeler hakkında bilgi almak istedikleri belirtilmiştir. Ancak kendilerine bilgi verilemeyeceği söylendiğinde profesyonelliğe yakışmayan hal ve tavırlar sergiledikleri bildirilmiştir. İstismar konularında bir yandan gerekeni yapmak zorunda olduğunu bildiğini ancak bir yandan

da bilgi verince işin içinden çıkılmaz bir hal alacağını düşündüğünü belirtmiştir. Okullarda idare ile psikolojik danışman ilişkilerinin çok kritik olduğu belirtilmiştir. İdarecilerin haklarını bilmeyen psikolojik danışmanlar üzerinde baskı kurmaya çalıştıkları, görev alanlarına girmeyen durumların içine çekmeye çalışarak psikolojik danışmanın adeta bir boş ders öğretmeni olarak davranmasını bekledikleri beyan edilmiştir. Karşı çıkıldığında ise idareciyle olması gereken iş birliğinin sekteye uğradığı anlatılmıştır. Bu durumlarla alakalı bir kere taviz verildiğinde devamının geleceği bilindiğinden kesinlikle taviz verecek davranışlarda bulunmadığını anlatmıştır. Psikolojik danışmanlık görevi ile alakalı yönetmeliklere hâkim olduktan sonra yasal konulardan bir sıkıntı yaşanamayacağını farkında olduğunu belirtmiştir.

2. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN:** (Erkek- İlkokul) Okullarda yaşanan sorunların başında okul idaresi tarafından psikolojik danışmanlara kendi alanları dışında görev verilebildiği belirtilmiştir. Bu durumun önüne geçebilmek için işleyişi ve mevzuatı iyi bilmenin gerekli olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde edinilen bilgilerin gizliliğini bozacak aykırı durumlardan korunması gerektiği belirtilmiştir. Psikolojik danışmanların çalışmadığı herhangi bir işlerinin olmadığı algısının kendilerinde tükenmişlik sendromuna neden olabileceği belirtilmiştir. Meslek gereği yapılan faaliyetler soyut olduğundan göze hitap etmediğinden yok sayıldığı söylenmiştir.
3. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN:** (Kadın - İlkokul) Görev yapmış olduğu okullarda en büyük sıkıntının gizliliğin ihlal edilmeye çalışması ve gönüllülükle alakalı olduğunu belirtmiştir. Yapılan görüşmeler sonrasında edinilen bilgilerin paylaşılmasını isteyen bir kesim olduğunu beyan etmiştir. Gizliliği ihlal edilmeye çalışılmasıyla alakalı herhangi bir şey yapamadığını belirtmiştir. Danışanların danışmaya olan gönüllüğü ile ilgili sorunların çözüme ulaştırılabilmesi için ise ön tanışma aşamasını uzun tuttuğunu belirtmiştir. Bu sayede danışanın danışmayı gerçekten isteyip istemediğinin farkına varılabildiği belirtilmiştir.
4. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN:** (Kadın-Ortaokul) Okullarda etik açıdan yaşanan sıkıntıların başında bildirimler ile alakalı sorunların geldiği belirtilmiştir. Görev yaptığı okulda görüşme yaptığı bir öğrencinin ailesinin uyuşturucu ticareti yaptığını öğrendiğini, uyuşturucu ticareti nedeniyle aile tarafları ara-

sında kan davası yaşandığı, kan davası sebebiyle ailelerden kayıplar verildiği belirtilmiştir. Durumun bu kadar ciddi olması nedeniyle öğrencinin can güvenliği sebebiyle okula devam edemediğini belirtmiştir. Öğrencinin ailesinin uyuşturucu işi ile uğraştığının polis dahil çevredeki herkes tarafından bilindiğinden okuldaki rolünün psikolojik danışman olarak öğrenciyi iyileştirici çalışmalar yapmak mı yoksa uyuşturucu işinin peşini bırakmamak mı olduğu konusunda karmaşa yaşadığını belirtmiştir. İdareciler ve veliler ile etik sıkıntılar yaşandığından bahsedilmiştir. Okul içinde rol karmaşası yaşandığı belirtilmiştir. Bir psikolojik danışman mı bir idareci mi bir öğretmen mi olduğu konusunda rol karmaşası yaşandığından bahsedilmiştir. Aile içi şiddet ya da istismar davalarında sıkıntılar yaşandığını belirtmiştir. Hatta istismar konusunda Ağır Ceza Mahkemesinde kendisinin ifade verdiğini belirtmiştir. Ancak iş bu boyutlara ulaştığı için istismara uğrayan çocuğun ve ailesinin bu süreçte herkesten çok yıprandığının farkına vardığını belirtmiştir.

5. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN:** (Kadın – Ortaokul) İlkokulda okuyan çocukların istismarı çok net anlayamadığını gördüğünden bu zamanda istismar bulgusu olduğunda direk bildirildiğinden bahsetmiştir. Ancak ortaokul çağında istismar durumunun daha çok görüldüğünü belirtmiştir. Böyle zamanlarda eğer aile bilinçli ise çocuğuna destek olabileceğini hissettiyse ve aile tarafından çocuğun güvenliğinin sağlanacağından emin olduğunda bildirmekten çekindiği durumlar olduğundan bahsetmiştir. Bu gibi istismar durumlarındaki bildirim yapma zorunluluğun kendisini tedirgin ettiği ve yanlış bir şey yapmaktan korktuğunu beyan etmiştir. İstismar nedeniyle polis ve Sosyal Hizmetler Kuruma bildirdiği bir öğrencisiyle alakalı yer değişikliği olduğundan öğrencinin kendisinde olmadığını bu nedenle öğrencinin durumunun takip edilemediğini belirtmiştir. Zaman zaman sosyal hizmetlerle görüşüp dosya hakkında bilgi vermekten başka elinden bir şey gelmediğini beyan etmiştir. Bu durumda danışman kendini yetersiz hissettiğini belirtmiştir.
6. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN:** (Kadın – Ortaokul) Okulda idare ile etik açıdan sıkıntılar yaşandığından bahsetmiştir. Danışmanlarla yapılan görüşmelerde bu görüşmelerle alakalı idarenin ya da diğer öğretmenlerin bilgi almak istediklerini beyan etmiştir. Çok büyük bir okulda görev yaptığını ve çok fazla öğretmenin ve dolayısıyla çok fazla öğrencinin bulunduğunu belirtmiştir. Bir psikolojik danışmanın görevinin boş derse girmek olmadığı halde bazı durumlarda buna mecbur kaldığını belirtmiştir. Bazı zamanlar-

da idareciler dahil kendisinin de boş derse girdiğini beyan etmiştir. Yönetmelikte boş derse girme gibi bir durum söz konusu olmadığından bu konuda sıkıntı yaşamayacağı ancak idarecilerle inatlaşmaya sebep olabileceğini anlatmıştır. İdareciye bu yoğun zamanlarda boş derse giremeyeceğini beyan etse bu sefer aralarında inatlaşma yaşanacağından bahsetmiştir.

7. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN:** (Kadın – Ortaokul) Okulda görev yaparken teneffüs aralarında koridorlarda gezerken öğrencilerin birbirlerine zarar veren hareketlerini görünce uyardığını hatta bazen sınıflara girip bu uyarının azar şeklini aldığını beyan etmiştir. Ancak sonuca bakınca bir psikolojik danışman olarak bu şekilde davranmanın uygun olmadığını, okullarda bazen rollerin tam anlamıyla oturmadığından bahsetmiştir. Bir diğer sıkıntının da gizlilik konusunda olduğunu belirtmiştir. BEP’li öğrenciler ile ilgili özel eğitim veren kurumların bir şekilde bu öğrencilerden haberdar olup aile ve öğrenciyle görüşüp onay almadan psikolojik danışmana gelip bilgi almaya çalıştıklarından bahsetmiştir.
8. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN:** (Kadın – Ortaokul) Çocuklara olan aşırı sevgisinden dolayı suça sürüklenen, sıkıntılı çocuklarla dahi yapılan görüşmelerde özellikle 4. Ya da 5. Görüşmelerden sonra danışan danışman ilişkisinin sekteye uğradığını, karşısındaki danışana aşırı şefkat duyduğunu, hatta kendi sevme ihtiyacının danışan üzerinden karşıladığını ancak danışanın da bu tavra ihtiyacı olduğunu, bu şekilde yakın davranışların iyileştirici etkisi olduğunu düşündüğünü beyan etmiştir. Bir süre sonra danışanlarıyla arkadaşlık ilişkiler kurduğundan, kişisel sosyal medya hesaplarından danışan ile ilgili fotoğraf paylaşarak gizliliği ihlal ettiğini anlatmıştır. Öğrencileriyle çift yönlü ilişkiler yaşadığını belirtmiştir. İlk 2 görüşmedeki duruşun ileriki görüşmelerde de devam etmesini istediğini ancak neden tekrar tekrar böyle davrandığını düşündüğünde ise bu şekilde davranmanın işe yaradığını, kendisinin öğrencide bir fark oluşturduğunu düşündüğünü belirtmiştir.
9. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN:** (Kadın – Ortaokul) Özellikle Suriye uyruklu öğrencilerin yoğun olduğu bir okulda görev yaparken bir öğrencisinin okuldan alınıp çalışmak için bir işe verildiğini öğrendiği, bunu gerekli yerlere bildirdiği ancak okulda görevli diğer öğretmenlerin ve idarenin inancsız bir şekilde duruma katılmalarının ardından çabalarıyla alay boyutuna gelen söylentilere maruz kaldığını belirtmiştir. Daha sonra öğrencinin ailesinin

devletten birçok yardım aldığını öğrendiğini ve kendisini boşa kürek çekiyormuş gibi hissettiğini bu nedenle motivasyonunun düştüğünü belirtmiştir. Bu şekilde yaşanan sorunlara ise etraftan gelen söylemlere kulak tıkayarak ilerlemenin devam etmesi gerektiğinin farkında varmıştır.

10. **PSİKOLOJİK DANIŞMAN/REHBER ÖĞRETMEN: (Kadın- Ortaokul)** Yaşanılan en büyük sıkıntının idareden kaynaklandığını belirtmiştir. Önemli durumlarla ilgili kurumlarla iş birliği yapmak için resmi yazı yazma zamanlarında idare, konunun farklı kurumlara taşınmasından rahatsızlık duyduğundan bunu engellemeye çalıştıkları belirtilmiştir. İdarenin, öğrenciler ile yapılan görüşmelerin bilgisini almak istediğinden bahsetmiştir. Görev yaptığı okulda 4 psikolojik danışmanın görev yaptığını ancak bireysel farklılıklardan dolayı dördünde tarzının farklı olduğundan bahsetmiştir. Çeşitli konularda sıkıntı yaşadığında kendi tarzına en yakın hissettiği psikolojik danışmandan tavsiye aldığını beyan etmiştir. Ancak konsültasyona başvurduğunda bunun okuldaki yoğunluk nedeniyle detaylı görüşmeye fırsat bulamadığından üstünkörü bir şekilde yapıldığını belirtmiştir. Bu nedenle okullarda tek bir psikolojik danışman yerine okulların büyüklüğüne göre en az 2 psikolojik danışmanın görev yapmasının ne kadar önemli olduğundan bahsetmiştir. İdare ile alakalı yaşanan sıkıntıların önüne geçebilme noktasındaki en önemli davranışın iletişimi sağlıklı bir şekilde kurmak olduğunu belirtmiştir.

Tablo 1. Psikolojik Danışmanların/Rehber Öğretmenlerin Yaşadıkları Etik Zorluklar

	Çocuk Cinsel İstismarının Zorunlu Bildirimi	Aydınlatılmış Onam	Gizlilik- Mahremiyet	Stres, Tükenmişlik ve Psikolojik Danışmanın Rahatsızlığı	Konsültasyon Yapma	Aktarım-Karşı Aktarım	Çift Yönlü İlişkiler, Sınırlar ve Sanal Ortamlar
1.Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen	X		X				
2.Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen			X	X			
3. Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen		X	X				
4.Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen	X						
5.Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen	X						
6.Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen			X				
7.Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen			X				
8.Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen						X	X
9.Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen				X			
10.Psikolojik Danışman/ Rehber Öğretmen			X		X		

Tablo 1’de özetlendiği haliyle, 10 Psikolojik Danışmandan 6’sı Gizlilik ve Mahremiyet konusunda, 3’ü Çocukların Cinsel İstismarının Zorunlu Bildirimi konusunda, 2’si Stres, Tükenmişlik ve Psikolojik Danışmanın Rahatsızlığı konusunda, 1’i Aydınlatılmış Onam konusunda, 1’i konsültasyon yapma konusunda, 1’i Aktarım- Karşı Aktarım konusunda, 1’i ise Çift Yönlü İlişkiler, Sınırlar ve Sanal Ortamlar konusunda problemler yaşamaktadır.

4. Sonuç

Gizlilik–Mahremiyet konusunda sıkıntıların çözülebilmesi için Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen yönetmeliklere hâkim olmanın önemli olduğunu bildirmişlerdir. İşini her zaman kurallarına uygun olarak ve taviz vermeden yaptıkları sürece gizlilik konusunda ciddi sorunlar yaşamayacaklarından bahsetmişlerdir. Gizlilik–mahremiyet konusunda sorun yaşamamak için okulda görevli Psikolojik Danışmanın yaptığı çalışmalarla alakalı nicel verilerin talep edilmeden hazırlanmasında fayda görülmektedir. Ayrıca yapılan denetimlerde gizlilik açısından sıkıntı yaşamamak için danışanla yapılan görüşmelerin notlarını içeren ya da diğer gizli bilgilerin bulunduğu evrakların kurum dosyalarından ayrılması önerilmektedir.

Çocukların Cinsel İstismarının Zorunlu Bildirimi konusunda yaşanan sıkıntıların çözülebilmesi için görevli psikolojik danışmanın ilgili kanun ve yönetmelikleri iyi bilerek bunlara uygun hareket etmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu zorunlu bildirimler hakkında sorun yaşamamak için durumun öğrenildiği andan itibaren bildirilmesi gerekmektedir. Bunun içinde psikolojik danışmanın bu durumu nereye bildirebileceğinden haberdar olması gerekmektedir. Okullarda görev yapan idareci ve öğretmenlerin çocuk istismarı konusunda bilgilendirilmesinin bu konuda yaşanan sorunların önüne geçilebilmesinde fayda sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Stres, Tükenmişlik ve Psikolojik Danışmanın Rahatsızlığı konusunda yaşanan sıkıntıların çözülebilmesi için Psikolojik Danışmanın/Rehber Öğretmenin görev ve sorumluluk alanlarının bilincinde olması gerektiği belirtilmiştir. Bu konuda sıkıntı yaşamamak için ise konsültasyon yapmanın, psikolojik danışmanın kendi iyi oluşunu sağlamasının, hobileriyle uğraşmasının faydalı olabileceği değerlendirilmiştir.

Aydınlatılmış Onam konusunda yaşanan sorunların çözümü için danışman, ön tanışma aşamasını uzun tuttuğu belirtmiştir. Bu sayede danışanın görüşmeler için gerçekten istekli ve buna hazır olduğunun daha net belli olduğunu belirtmiştir. Bu konuda sıkıntı yaşamamak için danışma öncesinde aydınlatılmış onam alınması gerektiği ve bunun sade, yalın, anlaşılır bir dil kullanarak düzenlenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Konsültasyon Yapma konusunda yaşanan sorunların çözümü için danışman, kendi tarzına en yakın hissettiği danışmandan destek aldığını belirtmiştir. Bu konuda sorun yaşamamak için psikolojik danışmanın konsültasyon alacağı kişiyi özenle seçmesi gerektiği, bu taleple karşılaşan danışmanın da bu konuda objektif davranıp davranamayacağı, nitelikli olup olmadığı ya da yeterli zamana sahip olup olmadığının farkında

olması gerekmektedir. Danışmanın, danışanın mahremiyetini ve kimlik bilgilerini koruması gerektiği sadece gereken bilgileri aktarması gerektiği değerlendirilmiştir.

Aktarım- Karşı Aktarım konusunda yaşanan sorunların çözümü için danışman, ilk 2-3 görüşmedeki duruşunu koruyabilmesi gerektiğini belirtmiştir. Kendi sevgi ihtiyacını karşılayabilmek için bu şekilde davranmış olabileceğini düşünerek sevgi ihtiyacını farklı şekilde tatmin etmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu konuda sorun yaşamamak için bazı danışanlara me araştırılması gerektiği ve süpervizyon ya da meslektaş konsültasyonun fayda sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Çift yönlü ilişkiler, Sınırlar ve Sanal Ortamlar konusunda yaşanan sıkıntıların çözümü için danışman, danışanlarla bu şekilde yakın ilişkilerin onlara daha faydalı olduğunu değerlendirdiği için bunda bir sakınca görmemektedir. Önemli olanın danışanın iyileştirici etkiler hissetmesi olduğunun vurgulandığı görülmektedir. Bu durumda yaşanan sorunların çözümü için okullarda görevli psikolojik danışmanların, öğrenciler ya da ailelere bireysel kullandıkları telefon ya da sosyal medya bilgileri yerine iş için ayrı olarak alıp kullandıkları telefon ve sosyal medya bilgilerinin verilmesinin daha doğru olduğu değerlendirilmektedir.

Özetle, psikolojik danışmanlar/rehber öğretmenler lisans eğitimleri esnasında gerek bir dersin ünitesi olarak gerekse müstakil bir ders olarak edindikleri meslek etiği ve yasal konular konusundaki kazanımlarının mesleklerini yerine getirmeleri konusunda yeterli desteği sağlamadığı anlaşılmaktadır. Öte yandan bahsi geçen dersin kazanımlarının yalnızca rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerine verilmemesi, bir öğrencinin eğitim hayatından sorumlu olan diğer meslek elemanlarına aynı biçimde sunulması psikolojik danışmanları/rehber öğretmenleri bu yolda rahatlatılabilecektir. Özellikle bir kurum idari amirlik görevini yürüterek psikolojik danışmana/rehber öğretmene en önemli desteği sağlayabilme gücüne sahip olan okul müdürlerinin bu konuyla ilgili hizmet içi eğitimler alması önerilmektedir (Serin Tanyel & Görkem, 2019).

5. Kaynakça

- Arslan, Ü., Karataş, U. Y., & Dostuoğlu, E. (2019). Psikolojik danışmanlık alanında mevcut ve gelişen etik sorunlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 86-103.
- Bengisoğlu, A., & Özdemir, M. B. (2019). Psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin bakış açısıyla psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(3), 189-193.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, Ş. (2023) *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (34.baskı). Pegem Akademi.
- Camadan, F. (2018). Psikolojik danışmanın yaşadığı çatışma: etik ikilem. *Sakarya University Journal of Education*, 8(1), 76-94. <https://doi.org/10.19126/suje.333613>
- İkiz, F. E., Şensoy, G., Balkan, K., & Akıman, H. (2017). Psikolojik danışmanların meslek etiğine yönelik algıları: Özel çalışanlara yönelik bir inceleme. *İtobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(4), 152-171
- Korkut-Owen, F., Dost, M. T., & Bugay, A. (2014). Psikolojik danışman eğitiminde mesleğe ilişkin kişisel eğilimler. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1), 300-317.
- Sokolowski, R. (1991). Fiduciary relationship and nature of professions. In E. D. Pellegrino, R. M. Veatch & J. P. Langan (Eds.), *Etics, trust and the profession: philosophical and cultural aspects* (pp.23-44). Georgetown University
- Serin Tanyel, S., & Görkem, A. (2019). Okul psikolojik danışmanlarının mesleki etik standartlarına ilişkin okul müdürlerinin tutumlarının okul psikolojik danışmanlarının görüşlerine göre incelenmesi. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 1(2), 107-117.
- Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği. (2011). *Psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışanlar için etik kurallar* (8.baskı) TÜRK PDR-DER